

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Vývojové tendence regionální politiky EU

Aneta Fritscheová

© 2014-2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Fritscheová Aneta

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Vývojové tendence regionální politiky EU

Anglický název

Trends of EU-Regional Policy

Cíle práce

Cílem práce je zhodnocení dlouhodobých vývojových trendů ve třech Belgických regionech (Vlámsku, Valonsku a Bruselu) se zaměřením na první dva. Práce se zaměří na historický rozvoj obou regionů z hlediska osídlení a ekonomických aktivit a bude analyzovat příčiny rozdílného vývoje a nastíní, jakými směry se tyto regiony budou nadále vyvíjet. Práce se zaměří na vliv regionální politiky EU na analyzované vývojové trendy.

Metodika

V práci budou využity kvantitativní metodody výzkumu. Bude sledován dlouhodobý trend osídlování ve vybraných regionech (hlavně ze statistických údajů příslušných regionálních/městských úřadů či oficiálních dokumentů). Budou analyzovány faktory jak ekonomické, politické, tak také společenské či kulturní. Zvláštní pozornost bude věnována regionální politice a z ní vyplývajícím příjmům a výdajům daných regionů, jejich rozvojovým plánům a schopnosti tyto plány realizovat. Analýza situace ve srovnávaných regionech vyústí v syntézu poznatků a nastínění budoucích vývojových trendů.

Harmonogram zpracování

1. vymezení klíčových slov
2. teoretická část (do 08/2013)
3. sběr dat vývojového trendu osídlování z minulosti (především statistických) (průběžně)
4. analýza dat, závěr (02/2014)
5. Syntéza informací a nastínění dalšího vývoje (03/2014)
6. Odevzdání práce (03/2014)

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

region, regionální rozvoj, urbanizace, aglomerace, decentralizace, dekoncentrace, regionální politika

Doporučené zdroje informací

KOTAČKA, L. Hlavní tendence vývoje osídlení v západní Evropě a jejich implikace pro vývoj osídlení u nás. Výstavba a architektura 6/1993

Odbor Rámce podpory Společenství MMR ČR. Fondy EU: Glosář základních pojmů. Metropolis Media, a. s. Odbor vnějších vztahů, MMR ČR, 2005.

KADEŘÁBKOVÁ, J., TRHLÍNOVÁ, Z. K. Region a regionální vědy. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008. ISBN 978-80-7408-009-8.

ADAMCOVÁ, L. Úvod do rozvojových studií. Praha: Oeconomia, 2006. ISBN 978-80-2451-057-6.

Kol. autorů: Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 978-80-8641-208-5.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje. Karolinum, Praha: 2002. ISBN 978-80-2461-974-3.

SVOBODOVÁ, H., CHABIČOVSKÁ, K. Teorie a metody uplatněné v praxi regionálního rozvoje. GaREP, spol. s. r. o., 2010. ISBN 978-80-904308-5-3.

MAJEROVA, V., CSc. a kol. Regionální politika a rozvoj venkova. Pomoc, o. s. Týn nad Vltavou, ČZU v Praze, PEF, 2004. ISBN 80-213-1199-1

ČADIL, J., Regionální ekonomie - teorie a aplikace. Praha: C. H. Beck, 2010. SBN 978-80-7400-191-8.

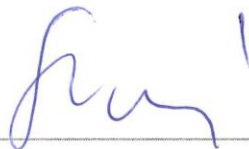
KIČEROVÁ, I. Evropská unie: Hospodářské politiky. Praha: Karolinum, 2007. ISBN: 978-80-246-1212-6

Vedoucí práce

Tomšík Karel, doc. Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 8.10.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Vývojové tendence regionální politiky EU" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 04/2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala **doc. Ing. Karlovi Tomšíkovi, Ph.D.** za řádné vedení mé práce a za čas, který mi věnoval. Dále bych ráda poděkovala panu **Frédéricu Caruso** ze společnosti IWEPS, který byl mým dohledem na stáži ve stejnojmenné společnosti. Pan Caruso mi velmi pomohl s výběrem ekonomického indikátoru a s hledáním vhodných dat či informací, přičemž některé z nich jsou jeho vlastní prací pro společnost IWEPS. Také bych ráda poděkovala své rodině, za jejich podporu.

Vývojové tendence regionální politiky EU

Trends of EU-Regional Policy

Souhrn

Tato práce se zabývá zhodnocením vývojových trendů regionálního rozvoje z pohledu regionální politiky, a to na třech hlavních úrovních. V první řadě na úrovni Evropské unie, dále konkrétněji na úrovni Belgického království a nakonec na regionální úrovni třech Belgických regionů: Vlámku, Valonsku a hlavním městě Brusel. Dále se zaměřuje na historický rozvoj těchto regionů z hlediska osídlení a ekonomických aktivit přičemž záměrem je analyzovat rozdílnosti ve vývoji. Teoretickým podkladem jsou definice pojmů region, regionalizace, regionální politika, regionální rozvoj, urbanizace, a další. Vzhledem k malému rozsahu této práce se v praktické části hlouběji zaměřuji pouze na jeden indikátor ekonomické aktivity, a to zaměstnanost, jež regionální politika zahrnuje. Rozsáhlá data v rámci vytyčených úrovní byla zpracována pomocí analýzy Shift and share. Pro tuto analýzu byl potřeba sběr dat, získaných ze statistik Eurostatu. Souborem výpočtů pro danou analýzu byly nalezeny rozdíly v zaměstnanosti v jednotlivých sektorech zaměstnanosti, které byly dále porovnávány z hlediska jednotlivých zemí Evropské unie. Tyto rozdíly a případné změny byly sledovány mezi lety 2000 – 2012. Následně bylo nastíněno několik málo alternativ, po nastudování více ekonomických indikátorů, jakými směry by se tyto regiony mohly nadále vyvíjet.

Klíčová slova: region, regionální rozvoj, regionální politika, urbanizace, suburbanizace, analýza Shift and share

Summary

This thesis evaluates development trends through the perspective of regional politics on three main levels. The first is the level of the European Union, then the state level (i.e. the Kingdom of Belgium), and the most detailed level is the regional level of the three Belgian regions: Flanders, Wallonia and the capital city Brussels. Furthermore it is concentrated on the historical development of those regions in terms of their settlement and economic activities from the past to plans for the future. It also analyses the differences in the development of these regions. The theory applied in this thesis is based on the conceptualization of terms like region, regionalization, regional policy and development, urbanization, etc. The main section of this thesis focuses deeply on just one indicator of economic activity, namely, employment. The appropriate statistical data were treated by Shift-share analysis on the three previously mentioned levels. These data were taken from the collection of statistics from Eurostat. It analyses the differences in employment in various sectors which are compared with regard to the particular countries of the European Union. These differences and possible changes were observed between the years 2000 and 2012. In addition, the thesis outlines a few alternatives in which direction these regions might continue to evolve.

Keywords: region, regional development, regional policy, urbanization, suburbanization, analysis Shift and share

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Cíl a metodika.....	10
3	Teoretická část.....	11
3.1	Region a regionalizace.....	11
3.2	Urbanizace.....	12
3.3	Suburbanizace.....	14
3.4	Veřejná správa a regionální rozvoj v EU.....	16
3.5	Regionální politika EU.....	17
3.6	Historie a ekonomický vývoj v EU.....	19
3.7	Stručná historie Belgického království.....	20
3.8	Belgické regiony z pohledu NUTS II.....	21
3.8.1	Vlámský region.....	22
3.8.1.1	Obyvatelstvo.....	22
3.8.2	Valonský region.....	23
3.8.2.1	Území.....	23
3.8.2.2	Obyvatelstvo.....	23
3.8.2.3	Půda.....	26
3.8.3	Hlavní město Brusel.....	26
3.9	Ekonomický vývoj v Belgickém království.....	26
3.10	Teorie analýzy Shift and share.....	30
4	Praktická část.....	31
4.1	Interpretace analýzy Shift and share.....	31
4.1.1	Analýza komponent na Evropské úrovni.....	31
4.1.2	Belgie.....	35
4.2	Perspektivy do roku 2018.....	38
5	Závěr.....	42
6	Citovaná literatura.....	44
7	Seznam obrázků a tabulek.....	46

1 Úvod

Společná zemědělská politika (CAP = Common Agricultural Policy) tvoří největší část evropského rozpočtu, zhruba 45 %. Druhou nejvýznamnější výdajovou položku představuje regionální politika, na kterou se klade stále větší důraz, vzhledem ke snaze odstranit rozdíly mezi ekonomickou výkonností jednotlivých regionů. Ta činí 15-20% z celkového rozpočtu.

V Belgii, podobně jako v České republice je ekonomika založena na otevřeném a liberálním principu, ovšem není zdaleka soběstačná. Závislost na vývoji světové ekonomiky a ekonomické situaci v dalších zemích Eurozóny je vysoká. I přesto, že se Belgie pyšní statusem jednoho z největších vývozců v Evropě, nedisponuje většími zásobami přírodních surovin. Proto se belgická ekonomika zaměřuje na zpracovatelský průmysl, představující až tři čtvrtiny HDP (Souhrnná teritoriální informace Belgie, 2014).

Dnešní problematikou se stává reforma trhu práce. Jednotkové náklady na pracovní sílu rostou totiž rychleji než produktivita práce, což v důsledku způsobilo pokles konkurenceschopnosti belgického exportu. Dále je třeba vytvářet nová pracovní místa a celkově zvýšit zaměstnanost. V posledních letech dochází v Belgii k procesu desindustrializace a delokalizace. Rušení některých závodů a leckdy i k zrušení celého průmyslového odvětví (za posledních 30 let snížení podílu tvorby HDP z 30% na 14%) vede k vysokým ztrátám zaměstnání. Největší ranou pro Belgický automobilový průmysl bylo uzavření závodu Opel Antverpy a také přesun automobilky Ford do Španělska. Zároveň také modernizace podniků přispívá k podpoře průmyslu, ovšem opět na úkor zaměstnanosti, také proto přibývá pozic terciálního sektoru, tedy v oblasti služeb (navýšení podílu tvorby HDP z 53 % na 72 %, za posledních 30 let). V rámci regionalizace by mělo, ve Vlámku a Valonsku, dojít k rozdílným opatřením. Ve Vlámské části je problém se zaměstnaností seniorů, tedy osob ve věku nad 50 let. S opačným problémem se potýká Valonský region, kde je kladen důraz na zapojení mladých osob a čerstvých absolventů do pracovního koloběhu (Souhrnná teritoriální informace Belgie, 2014).

Dalším problémem se ukázala špatná politika Belgie za hospodářské krize, především tedy Vlámského regionu, kdy se mezinárodní investoři obrátili na země s výhodnějšími podmínkami jako např. chudší nové členské státy EU, Čínu, Indii, apod. (Souhrnná teritoriální informace Belgie, 2014).

2 Cíl a metodika

Tato práce se zabývá regionální politikou v Evropské unii v obecné rovině, ovšem důkladněji zpracovává vývoj a strukturu zaměstnanosti, a to především na území Belgického království, v rámci regionů a také na úrovni Evropské unie. Je třeba zmínit, že regionální politika jako taková je velmi obsáhlé téma a zahrnuje spousty podoborů, jak ekonomických a politických, tak sociálních či kulturních. Proto byl vybrán pouze jeden ekonomický indikátor, tedy struktura zaměstnanosti, jež byl hlouběji analyzován. Tedy konkrétně, cílem této práce je zhodnotit dlouhodobé vývojové trendy zaměstnanosti v Belgickém království.

V první části této práce je kladen důraz na historický přístup. Byly zkoumány písemné prameny a zdroje pro teoretickou část, a to především publikace firmy IWEPS. Dále knižní prameny a nakonec statistiky z portálu Eurostat. Pro teoretickou část byl vybrán analytický přístup, založený na testování teoreticky podložených hypotéz několika málo vybraných proměnných. Tento přístup je totiž vhodnější pro zkoumání jevů, týkajících se otázky: „co by se mohlo stát“, oproti: „co se vlastně děje“ v normálních podmínkách. Nakonec byl zahrnut i matematický přístup v podobě analýzy Shift and share, kdy byla zapotřebí modifikace obdržených dat a následně několik výpočtů s pomocí programu MS Excel. Metoda byla zvolena kvantitativní, vzhledem k tomu, že vycházíme z určité teorie. Díky analýze statistických údajů jsem byla schopna interpretace a zobecnění daného problému. V rámci pracovního postupu došlo za prvé ke studiu písemných pramenů, za druhé k terénnímu výzkumu (v rámci jednohočasně pobytu na Erasmu v Belgickém Gembloux), za třetí k průzkumu dalších zdrojů (především statistických výstupů firmy IWEPS, v rámci stáže, kterou jsem v této společnosti absolvovala). Dále ke zpracování statistických údajů získaných z Eurostatu, následné kalkulaci výpočtů pro analýzu Shift and share, také interpretace výsledků analýzy. V poslední fázi došlo na studium vývoje dalších ekonomických indikátorů a nakonec k celkové interpretaci, s ohledem na teoretickou část.

3 Teoretická část

3.1 Region a regionalizace

Pokud se jedná o vymezení definice regionu, nelze jej přesně určit, vzhledem k tomu, že existuje mnoho a mnoho různých definic. Kdybychom je měli dát dohromady, lze říci, že region¹ je celistvá a kompaktní oblast, určitý prostor či jistým způsobem vymezená část povrchu Země. Zásadními prvky takto daného prostoru jsou společné charakteristiky, funkčnost a další vzájemné závislosti v rámci hospodářské, politické nebo správní roviny. Regiony často nemívají žádnou formu vlastní samosprávy, slouží jen ke statistickým záznamům. Tak je tomu například v Evropské unii s tzv. euroregiony (Kadeřábková, a další, 2008, s. 10-12). Často ale dochází k jejich překrývání, což vedlo ke vzniku nové vědní disciplíny, zvané regionalizace, jež se zabývá právě procesem vymezení regionů a prostorovému uspořádání jednotlivých míst. Pravdou je, že řada typů regionů leckdy vzniká nezávisle na našem vědomí. Pojetí regionalismu z počátků 21. století je zakládán především na uměle vytvořených administrativních institucích, kdy v rámci evropské integrace vznikají nové typy regionů, jako například regiony soudržnosti a další. V první řadě, je podporována iniciativa obyvatelstva daného regionu, co se týče nových ale i stálých regionů, především tedy v posledních letech. Na druhou stranu, je nutné dodržovat a plnit soubor opatření daných patřičnou regionální politikou (Kadeřábková, a další, 2008, s. 10-12).

Regiony lze rozdělovat z mnoha hledisek, například z geografického a funkčního, dle typu účelu na administrativní a účelové nebo na základě stejnorodosti či rozdílnosti uskutečňovaných aktivit, tedy homogenní a heterogenní. Lze je ovšem také třídit z pohledu regionální politiky Evropské unie, kdy tyto regiony členíme na tzv. NUTS² a Euroregiony. V poslední řadě, regiony rozdělujeme dle jejich ekonomické výkonnosti, a to na růstové (rozvíjející se), stagnující a problémové (Blažek, a další, 2002, s. 141-159).

Z počátku 70. let vzniká nutnost zavést určitý systém, vzhledem k rozšiřování EU, aby bylo možno tento celek řídit a kontrolovat. Proto se především pozastavíme

¹ Z latinského *regio*

² *Nomenclature of Units for Territorial Statistics*

nad jednotkou NUTS neboli “územně statistickou jednotkou”, která je dána velikostí rozlohy území a zároveň počtem obyvatel. Na základě tohoto nového rozdělení, strukturální politiky Statistického úřadu Evropské unie, vzniká celoevropská databáze statistik, které jsou dostupné všem, a to prostřednictvím portálu Eurostat. V rámci regionální politiky, Eurostat zpracovává nesčetné množství analýz, týkajících se jak sociální a politické, tak ekonomické situace v jednotlivých regionech (Odbor Rámce podpory Společenství MMR ČR, 2005).

Od 90. let, tato klasifikace zahrnuje celkem čtyři úrovně NUTS³ a k tomu další dvě úrovně zvané LAU⁴. V Belgii se tedy jedná o rozdělení:

1. NUTS 0 - BE
 2. NUTS I - území státu: Belgické království
 3. NUTS II -větší územní celky – tzv. regiony soudržnosti: Valonský a Vlámský region a region hlavního města Brusel
 4. NUTS III - provincie⁵: Západní a Východní Flandry, Antverpy, Limburk, Vlámský a Valonský Brabant, Henegavsko, Lutych, Namur a Lucemburk
 5. LAU 1 – okresy jednotlivých provincií
 6. LAU 2 – jednotlivé obce
- (Sdělení komise Evropskému parlamentu a radě, 2005).

3.2 Urbanizace

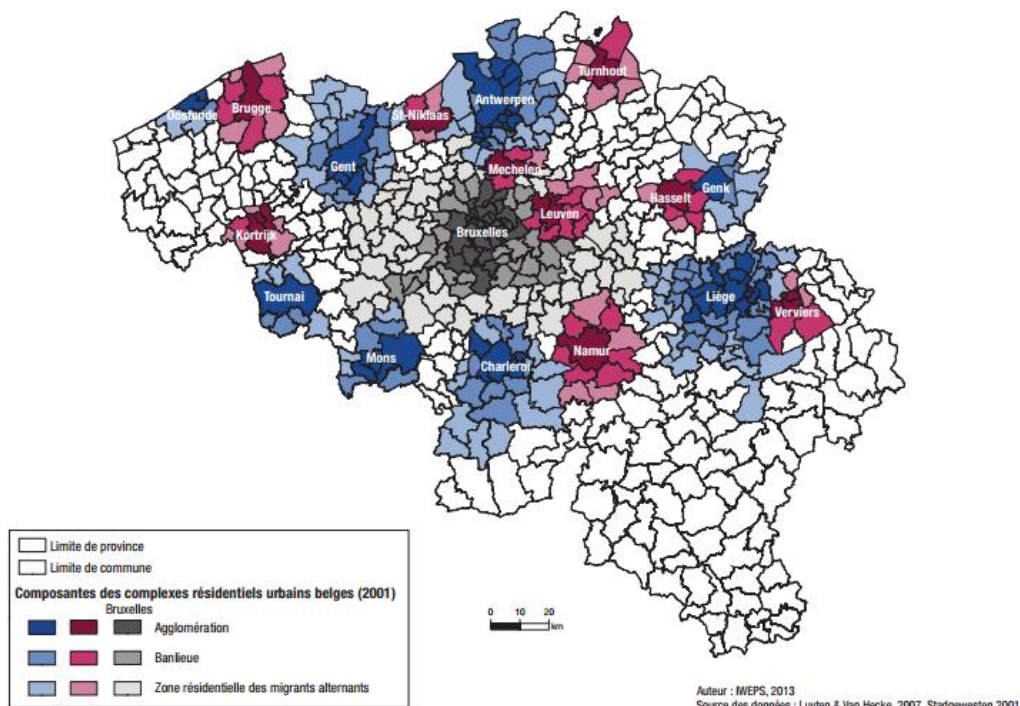
Proces urbanizace znamená přesun obyvatel do měst či tzv. městských regionů. Ty jsou považovány za rozšířenou prostorovou entitu, jež soustřeďuje veškerou ekonomickou a kulturní aktivitu do center velkých měst. Dále jsou strukturované do různých zón, přičemž je lze jednoduše rozdělit na aglomeraci a předměstí. Za aglomeraci je považován vlastní střed města, který je souvislý, ve vysoké míře zastavěný a dobře dostupný, díky rozvinuté infrastruktuře (viz. Obrázek 1, vždy tmavě vyznačené okresy, čili části měst). Naproti tomu předměstí se vyznačuje vyšší mírou

3 Včetně úrovně NUTS 0, která není vždy uznávána

4 *Local Administrative Units*

5 V ČR jsou provincie pod názvem *kraje*

využívání půdy, např. v zemědělství (viz. Obrázek 1, středně tmavé vyznačení). Belgie je z 97% urbanizovaná, z čehož ve Valonsku, vzhledem k rozšířenému zemědělství, je urbanizace nižší než v průmyslově zaměřeném Vlámsku. Ovšem stále převážná většina (přes 54% obyvatel) bydlí v městském regionu (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009).

Obrázek 1⁶: Belgické městské regiony (Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique, 2013, s. 37)

Městských regionů je ve Valonsku šest, a to kolem měst Lutych, Charleroi, Mons, Namur, Vervier a Tournai, viz. Obrázek 1, modře podbarvené okresy. Navíc se započítává i hlavní město Brusel, který zahrnuje 13 okresů právě z Valonského Brabantu (Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique, 2013, s. 36-39). V rámci zastavování plochy a tvorby urbanizací rozlišujeme několik typů zastavěných pozemků. Hlavními jsou obydlené pozemky a plochy zastavěné infrastrukturou, dále průmyslové

⁶ „*agglomération*“ určuje rozsah aglomerace neboli městských oblastí, „*banlieue*“ představuje předměstí a „*zone résidentielle des migrants alternants*“ znamená oblast, kde lidé žijí, ale dojíždějí do měst za prací.

plochy, lomy, vrty, doly, pozemky určené obchodu, veřejným službám, atp. (Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique, 2013, s. 36-39).

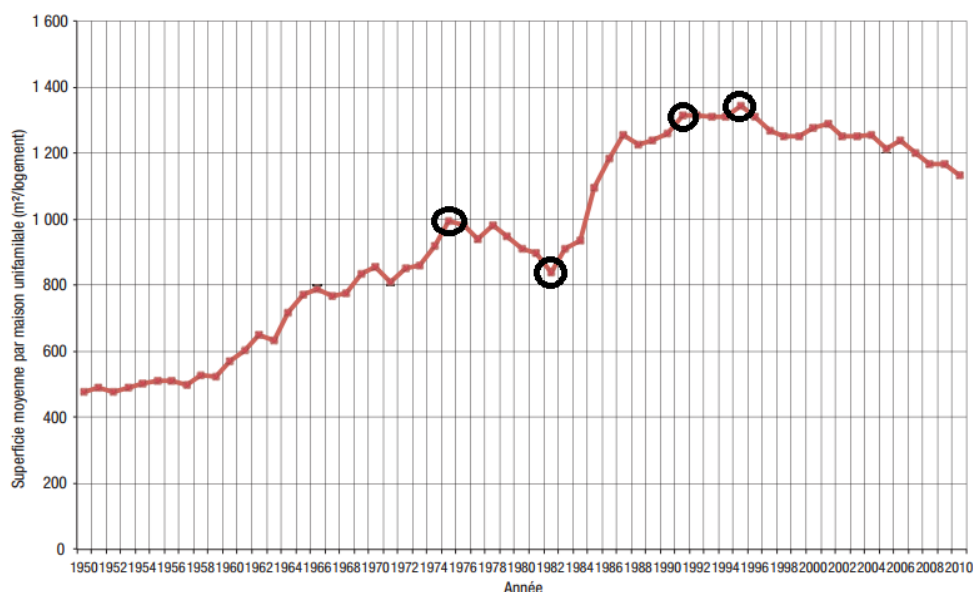
3.3 Suburbanizace

Označení suburbanizace je oblast nového osidlování. Zaniká zde specifická tradice venkovských oblastí, které vynikají velmi úzkými vztahy mezi místními obyvateli. Vytrácí se prvky kvality života na venkově, kde lidé ztrácejí vlastní identitu, vzhledem k tomu, že na daném místě vlastně nežijí⁷. Tento přesun obyvatel z měst do venkovských zón vyvolává požadavky na nové potřebné vybavení oblasti, pokrytí službami a rozvoj infrastruktury, stejně tak veřejnou dopravu. Dalším problémem je, že dochází k nestabilitě ekonomické aktivity a produkce. Lidé nepracují v oblasti, kde žijí a tak nepřispívají na její rozvoj, jsou to především lidé pracující v sekundárním či terciálním sektoru, ve městech. Méně výkonné oblasti, vyznačující se především zaměstnaností v primárním sektoru, se tak stávají ještě zaostalejšími (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009).

Společná zemědělská politika Evropské unie (dále jen SZP) je politikou, která nejvíce ovlivňuje změny a orientaci Valonského regionu. Dle stupně urbanizace má SZP rozdílný vliv na jednotlivé regiony, s čímž souvisí i úpadek zemědělské půdy způsobené rozšiřováním obydlí, průmyslových ploch a infrastruktury (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009). Vliv na urbanizaci má také vývoj osidlování těchto ploch, soužití rodin a jejich velikost. Zastavěné parcely zabíraly v roce 2005 necelých 14% regionálního území.

⁷ Míneňo: nesetkávají se s ostatními sousedy, nesdílejí stejné hodnoty, netráví zde mnoho času. Často dochází ke konfliktům mezi mladou a starou generací či mezi zemědělci, kteří jsou pro venkov primárním prvkem a přistěhovalými lidmi z měst, kteří každodenně dojíždí.

SOURCE : SPF FINANCES – ADMINISTRATION GÉNÉRALE DE LA DOCUMENTATION PATRIMONIALE, DONNÉES ISSUES DE LA MATRICE CADASTRALE AU 1ER JANVIER 2011 -
CALCULS IWEPS

Obrázek 2⁸: Vývoj zastavěných ploch ve Valonsku. (Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique, 2013, s. 37)

Jak můžeme vidět z obrázku 2, od roku 1950 se městské regiony postupně rozšiřovaly, především v důsledku poklesu vícegeneračních rodin bydlících pospolu. Počet rodinných domů⁹ měl rostoucí trend s výjimkou v období mezi lety 1975 a 1982, kdy byl trend spíše klesající. Tento pokles byl způsoben především redukcí půjček pro rodiny v 80. letech a vysoké ceny za parcelu. Toto období dalo vzniku belgickému stylu, kdy se staví úzké, vysoké baráčky na malých parcelách, jenž se samozřejmě vyskytuje spíše v městských sídlech, kde jsou ceny pozemků vždy vyšší. Nutno podotknout, že celkový počet rodinných domů se, od roku 1950 do dnešní doby, více jak zdvojnásobil (Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique, 2013, s. 10-11). Zastavěné plochy se v okolí měst stále rozšiřují, a to díky zvýšené poptávce po bydlení dle socio-demografických trendů (např. stěhování za prací, studiem, rodinou) či výstavbě jednotlivých rodinných domů. Dochází také ke stálému rozšiřování ploch pro služby, obchody, průmysl a komplexnější infrastrukturu a tím k prudkému poklesu zemědělské

⁸ „*Superficie moyenne par maison unifamiliale*“, tedy osa Y představuje průměrnou plochu na rodinný dům a na ose X vidíme vývoj jednotlivých roků od 1950 až po 2010.

⁹ Míněno, rodinné domy, kde žije jednogenerační rodina.

půdy, lesů či přírodních oblastí. Je tedy nutné procesy urbanizace kontrolovat a postupně revitalizovat centra měst, které leckdy chátrají. V opačném případě bude venkovských oblastí a celkově přírody rapidně ubývat (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009, s. 10-12).

3.4 Veřejná správa a regionální rozvoj v EU

V Evropské unii je snaha o vyvážený a dynamický hospodářský rozvoj. Hlavní prioritou poslední dekády se stal rozvoj méně vyspělých států unie a případné omezování těch vyspělých. Cílem bylo dospět k postupnému odstranění rozdílů mezi jednotlivými regiony jak v ekonomické, tak sociální oblasti. Evropská unie stále více vyžaduje decentralizační přístup v rámci regionálního rozvoje, což znamená, že se snaží o delegaci co nejvíce pravomocí na jednotlivé státy či na jednotlivé regiony. Samozřejmě vytváří určitá pravidla, týkající se územního plánování, které je třeba respektovat a dále plnit zadané požadavky. Na druhou stranu, velmi kladně hodnotí místní aktivity, které jsou oceňovány dotacemi, v jejichž rámci ponechává nemalou část rozhodování ve vlastní režii správy oblasti. Např. zemědělský sektor je plně v kompetenci regionů. Usměrnování a řízení regionálního rozvoje na místní úrovni se řídí pomocí regionálních programů každého z regionů a celkově pak Regionální politikou EU (Vláda ČR, 2009-2014).

V případě Belgického regionu Valonska se jedná o programy:

- Operational Programme 'Euregio Maas-Rhein' Programme, což je program spolufinancován z evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Jde o spolupráci mezi Belgií, Německem a Nizozemím
- Operational Programme 'North West Europe (NWE)' je také financován z fondu ERDF, zabývající se teritoriální spoluprací mezi státy západní Evropy
- Operational Programme 'Grande Région' je financován z ERDF a vztahující se na spolupráci Belgie, Francie, Německa a Nizozemí.
- Operational Programme 'Belgium – France' vymezuje spolupráci pouze mezi Belgií a Francií, taktéž financován z ERDF.

(Schéma de développement de l'espace regional (SDER), 2013)

Financování těchto Operačních programů je z velké části kryto právě, dříve zmíněným, Evropským fondem pro regionální rozvoj, dále pak z místních fondů či vyžádaných dotací. Z tohoto fondu se koncentrují investice do několika oblastí rozvoje s ohledem na prosperitu daného kraje či regionu (Vláda ČR, 2009-2014).

3.5 Regionální politika EU

Společnou regionální politiku, resp. politiku ekonomické a sociální koheze, lze definovat jako snahu o „zdravý a vyvážený rozvoj regionů“. Regionální politika se zabývá celkovou stabilitou a snižováním jak hospodářských, tak sociálních rozdílů mezi různými regiony. Dále také využitím jejich jedinečných potenciálů, schopností a celkově ekonomické struktury, tak aby docházelo k hospodářské a sociální soudržnosti daných území (Majerová, V. a kol., 2004, s. 16). Snahou regionální politiky je dosáhnout vyvážené socioekonomické vyspělosti regionů. Regionální rozdíly ovšem nelze zcela eliminovat, jelikož přirozené rozdíly mezi jednotlivci či jednotlivými oblastmi jsou danou realitou, nezbytnou a motivující k dalšímu pokroku. Na druhou stranu, příliš velké rozdíly jsou také nežádané. Se vznikem regionální politiky se zavádí i různá opatření, pravidla a regulace, které mají předcházet zrodu velkých diferenciací, ať už právě mezi jednotlivci či mezi regiony. Zajímavostí je, že za posledních 200-250 let se rozdíly v životní úrovni, i přes dané regulace, různá omezení či podpory, mezi vyspělými státy a těmi rozvojovými stále prohlubovaly (Šindler, 1998, 11-13).

Mezi zaostávající regiony často patří již zastaralé, tradiční, průmyslové či zemědělské oblasti s nevyhovující strukturou. Proto si regionální politika vytyčuje nemnoho cílů a potřeb, které jsou potřeba zajistit, tak aby se předcházelo prohlubování propastí mezi regiony. V první řadě jde o snahu podporovat oblasti s vysokou dlouhodobou nezaměstnaností, tím zastavit častou migraci za prací a dosáhnout vyššího tempa ekonomického růstu za plného využití pracovních sil. Dalšími cíli je omezit rozšiřování již tak přetížených aglomerací, a naopak přesunout některé z pracovních aktivit do menších měst. Ty se často nalézají právě ve slabších regionech, což by tak napomohlo k makroekonomické stabilitě. Posledním a neméně důležitým cílem je udržování

či posilování regionální identity a kultury, která je dnes často zanedbávaná (Blažek, a další, 2002, s. 121).

I. 3 Obecné cíle a typy podpor v rámci regionální politiky Evropské unie

Obecné cíle regionální politiky vyplývají ze zakládající smlouvy o EU. Za prvé se snaží o celkový harmonický rozvoj Společenství, hospodářskou a sociální soudržnost. Za druhé chce snížit rozdíly v rozvoji regionů, zaměřit se na zaostalé oblasti, především na ty venkovské. Také budování infrastruktury a zlepšování životního prostředí je jednou z prioritních os politiky hospodářské a sociální soudržnosti v problémových regionech EU. Druhá osa se zabývá rozvojem lidských zdrojů a třetí podporou podnikání (Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU, 2000)

Některé členské státy přišly s názorem, že je potřeba vzít v potaz i vlivy ostatních politik EU. Konkrétně Velká Británie poukazovala na malý rozsah vlastního zemědělství v poměru k jiným sektorům, například obchodu. Tím je v rámci společné zemědělské politiky velmi znevýhodněná a získává mnohem méně podpory než jiné státy se srovnatelnou úrovní zemědělství. To samé se týká také společné vědecko-technické politiky EU (Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU, 2000).

Na konci 60. let, se začalo pracovat s asi nejvýznamnější myšlenkou pro společnou regionální politiku. Týkala se otázky zavedení jednotné měny a vytvoření ekonomické a monetární unie (EMU). Ovšem kvůli pozdější hospodářské krizi byla zrealizována až v první polovině 70. let. Proto se státy Evropské unie rozhodli k realizaci jednotně definované regionální politice, kterou každý stát v zásadě provádí na třech úrovních. První z nich je nejnižší, regionální úroveň, která klade důraz na daný region a popřípadě na spolupráci s vedlejšími či dalšími regiony. Další úroveň, tedy národní regionální politika, řeší vnitro regionální problémy s celoplošným charakterem, zdůrazňující vazby na menší jednotky. Nadnárodní úroveň představuje Regionální politika Evropské Unie, která klade důraz na tři prioritní osy. V první řadě se její zaměření týká infrastruktury a životního prostředí, dále rozvoje lidských zdrojů a nakonec podpory podnikání. Je třeba si uvědomit, že Regionální politika funguje na snaze implementovat rozvojové programy. Vypracováním těchto programů se zabývá Evropská komise, vláda dané země či místní

orgány, dle úrovně na které se nacházíme, ovšem ne vždy zaručuje rozvoj dané oblasti (Evropská komise, 2015).

Se vznikem společné regionální politiky, na úrovni Evropské unie, jsou spojeny i nové problémy. Méně rozvinuté státy, tedy s významně zaostalou strukturou regionů, nebyly schopny splnit požadavky a cíle společné regionální politiky. Vzhledem k nedostatku finančních prostředků na restrukturalizaci, jsou často závislí na získání zahraničních investic či podpor, o něž bojují (Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU, 2000).

3.6 Historie a ekonomický vývoj v EU

Kapitola Historie a ekonomický vývoj v EU popisuje vznik Evropského hospodářského společenství po druhé světové válce. Popisuje průběh vývoje tohoto společenství, přistupování nových států a dalších významných událostí až do vzniku celé kompletní Evropské unie. Vyzdvihuje kladné ale i záporné stránky či problémy, se kterými se EU potýká, a které se snaží řešit.

Počátky společné ekonomiky sahají ke konci 2. světové války. Oficiálně tomu bylo od roku 1957, kdy byla podepsána Římská smlouva, jež dala vzniku Evropskému hospodářskému společenství (EHS). Vzniká tedy společný trh a do budoucna se předpokládá všeobecný ekonomický růst mezi těmito šesti státy Evropy. Integrací trhu se chtělo dosáhnout vyšší konkurence, která by omezila možnost státu ochránit svá, sice tradiční, ale upadající průmyslová odvětví. Bylo nuceno takové oblasti restrukturalizovat, často za finanční pomoci, aby byly schopny ji zrealizovat. Tato myšlenka, tedy na kompenzaci negativních důsledků, byla pro vytvoření Společenství stěžejní (Evropská komise, 2015).

Pozdější 60. léta jsou známa jako „období hospodářského vzrůstu“. V 70. letech pak přistoupily další členské státy. Vypuknutí Arabsko-izraelské války znamenalo pro Evropu značné hospodářské problémy a dochází také k energetické krizi. V tomto období je zřízen *Fond pro regionální rozvoj*, díky němuž se začínají finančně podporovat chudší regiony tehdejší EU. Finance jsou využity především na tvorbu pracovních míst a budování infrastruktury. Po pádu diktatur v Portugalsku a Španělsku, tyto země roku

1886, vstupují do EU 12. Zároveň byl podepsán pakt zřizující jednotný trh, který se ovšem mění po pádu Berlínské zdi a komunistického režimu. Roku 1993 je společný pakt doplněn o princip tzv. „čtyř svobod“, které zahrnují volný pohyb zboží, služeb, osob a peněz (Evropská komise, 2015).

K velkému zvratu pak dochází v prvním desetiletí 21. století, kdy po rozšíření EU o celkově 12 členských států, přišla velká finanční krize. Období mezi lety 2004-2008 lze považovat za vlastní počátek společné ekonomiky pro celou Evropskou unii (EU 25). V roce 2009 se pak v Praze konal zvláštní summit EU zabývající se dopadem hospodářské krize na zaměstnanost v Unii, kdy došlo k poklesu pracovních míst. V roce 2011, za maďarského předsednictví, se priority přesunuly na podporu zaměstnanosti, zajišťování bezpečnosti dodávek potravin, energie a vodních zdrojů, na podporu politiky týkající se rozšiřování EU a vztahů v sousedství všech evropských států. Koncem tohoto roku se také konal summit G20, kde se přijala nová opatření na oživení ekonomiky a zvýšení zaměstnanosti. Evropská unie dokonce vyhradila 120 miliard eur na daná opatření, především tedy na podporu zaměstnanosti.

V posledních pěti letech se některé regiony států Evropské unie potýkají s problémem nezaměstnanosti u mladých lidí, resp. absolventů především vysokých škol. Rada Evropy schválila komplexní plán na snížení nezaměstnanosti absolventů a roku 2013 zavedla nový systém tzv. „záruk pro mladé lidi“ (do 25let). Absolventům škol tak má být nabídnuta odborná příprava, další vzdělávání či stáž, pokud do 4 měsíců po ukončení studia nenajdou zaměstnání. I v dalším roce se investovalo do růstu evropského hospodářství a zaměstnanosti. Bylo vyčleněno 315 miliard eur, přičemž cílem bylo vytvoření až 1,3 milionu pracovních míst (Evropská komise, 2015).

3.7 Stručná historie Belgického království

Následující část je nejprve věnována stručnému přehledu mocenských elit panujících na území dnešní Belgie. Dále se věnuje historii vzniku Belgie jako takové, jež vznikla spojením dvou kulturně rozdílných skupin obyvatel (Vlámů a Valonů). Toto soužití vedlo v posledních letech k řádce konfliktů a velmi ovlivnilo celkový ekonomický vývoj celé země.

Již v 15. století celé území dnešní Belgie a Nizozemí ovládli Habsburkové. Po rozdělení Habsburské dynastie roku 1553 byla pod nadvládou španělských Habsburků, načež po roce 1713 nadvládu přejímají rakouští Habsburkové. Po vzestupu moci francouzského generála Napoleona Bonaparte (1795) anektuje Belgie. Ovšem v bitvě u Lipska roku 1813 utrpěl drtivou porážku a tím Belgie, na základě Vídeňského kongresu roku 1815, připadla Nizozemí. Přičemž je třeba zmínit, že Valonská neboli Francouzská část Belgie prochází od počátku 19. století velkým ekonomickým rozkvětem, především v sektoru zemědělství, a prosperuje jak v domácím, tak zahraničním obchodu. Stále ale pociťují velmi silný vliv a nadvládu Nizozemců. Roku 1830 Belgie vyhláší nezávislost a ihned rok nato nastupuje na trůn Leopold I. Belgický. Dne 21. července 1831 vzniká nezávislé a spokojené království Belgie. Spokojenost ovšem netrvá příliš dlouho. Od 60. let 20. století se prosperita země přesouvá spíše na území Vlámka, které je v té době průmyslově velmi rozvinuté, a tak jsou pozdější 70. léta známy jako počínající snaha o federalizaci země. Jednou z prvních příčin byl rozpad Lovanské univerzity na francouzskou a vlámskou část. Později je také v ústavě zaveden princip tří kulturních společenství (vlámské, frankofonní a germafonní) a tří územních regionů (Vlámský, Valonský a hl. m. Brusel). Roku 1993 se Belgie stala federací a nadále se jednotlivé regiony snaží získat více a více kompetencí pod svoji správu, přičemž po roce 2001 se již každý region stará o celé své zemědělství, rybolov, zahraniční obchod i regionální rozvoj. Tyto změny a rozsáhlé rozšiřování kompetencí vede čím dál více k ambici o rozdělení země (Hulicius, 2006).

3.8 Belgické regiony z pohledu NUTS II

V Belgii existují tři regiony, dva hlavní regiony: Valonsko a Vlámko a jako třetí se považuje hlavní město Brusel, který je obojetný¹⁰. Rivalita mezi těmito dvěma regiony je známa již z minulosti. Začíná se o ní mluvit především v 70. letech, kdy v Belgii proběhla tzv. regionalizace. Mluví se o ní též jako o prosté federalizaci státu, kdy došlo

¹⁰ Z hlediska kulturních společenství

k oficiálnímu zavedení třech územních regionů a třech kulturních společenství, odvozených od jazyka, kultury a tradic těchto odlišných částí státu (Souhrnná teritoriální informace Belgie, 2014, s. 73-74). Celkově je v Belgii rozvoj venkova řízen decentralizovaným způsobem. Realizace této politiky je řízena generálním ředitelstvím pro zemědělství na území Valonska. Ve Vlámku je za danou politiku odpovědné ministerstvo zemědělství a rybolovu. Navíc je třeba plnit národní strategický plán, přičemž oba správní regiony se řídí vlastními programy rozvoje venkova (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009, s. 189).

3.8.1 Vlámský region

Vlámský region zahrnuje 5 provincií, 22 okresů a 308 obcí. Hlavním město Brusel je sídlem Vlámské vlády a Vlámského parlamentu, paradoxně však územně patří do Valonského regionu. Dalšími významnými městy Vlámka jsou Antverpy, Gent, Bruggy a Lovan (Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique, 2013).

3.8.1.1 Obyvatelstvo

Vlámský region je v porovnání s Valonskem mnohem více zalidněný s počtem obyvatel (necelých 6,3 milionu obyvatel) o polovinu menší. Roku 1996 bylo na tomto území zaznamenáno 5 880 357 obyvatel. Přibližně stejný roční nárůst pocíťoval i Valonský region, proto již zmíněný dvojnásobný rozdíl v počtu obyvatel panuje nadále. V průběhu let docházelo k postupnému nárůstu až na 6 251 983¹¹ neboli průměrně 2,5 % za rok. Míra vzrůstu populace ve Vlámku dosáhla v období mezi lety 2001-2011, 6,0 %, tedy nárůst o 54 655 obyvatel. V roce 2011 dochází ke snížení nárůstu na 0,49 % za rok. Vyšší počet obyvatel v této části země je bezesporu zapříčiněn velmi rozvinutým odvětvím průmyslu, oproti spíše zemědělské Valonii. Zároveň je třeba zmínit, že Vlámsko výrazně ovlivňuje hospodářství celé země (Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 2013, 8 -11).

11 Údaj z konce roku 2009

3.8.2 Valonský region

Valonsko je druhým ze tří regionů Belgie. Zahrnuje pět provincií: Valonský Brabant, Henegavsko, Lutych, Lucembursko a Namur. Hlavním městem regionu se považuje město Namur ve stejnojmenné provincii. Dalšími důležitými městy, čítající přes 50 000 obyvatel, jsou Charleroi, Lutych, Mons, Tournai a Verviers. O hranice se dělí především s vedlejším Vlámským regionem, ale také se sousedními zeměmi, jako je Francie, Nizozemí, Lucembursko a Německo (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009, s. 10).

3.8.2.1 Území

Rozlohou 16.844 km² je Valonský region největší, vzhledem k celkové velikosti Belgie 32.545 km² se není čemu divit. Za zmínku stojí také německé společenství na východě Valonska, zahrnující 9 okresů, situované v provincii Lutych. Z Evropské unie¹² zabírá Valonský region 0,43 %, přičemž se, s hustotou obyvatel 201 obyvatel na km², řadí mezi nejhustěji obydlené regiony EU a také tedy mezi nejvíce urbanizované. Což dobře vypovídá o faktu, že dochází k silnému rozšiřování měst a zastavování půdy, zejména na perifériích měst. Nyní¹³ je rozloha Valonska z téměř 30 % zalesněná, dalších 30 % představuje orná půda. Přes 20 % půdy je uměle zatravněný pro zemědělské účely a zhruba 15 % je uměle upravených/zastavěných. Ovšem plochy zasvěcené zemědělství každoročně klesají, přibližně 20 km² za rok (Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique, 2013, s. 36-39). Možná i proto zde panuje trend „stěhování se na venkov“. Tímto trendem ovšem dochází k dalšímu rozšiřování městských regionů, tedy k tzv. Suburbanizaci, pouze s nižší hustotou (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009, s. 10-12).

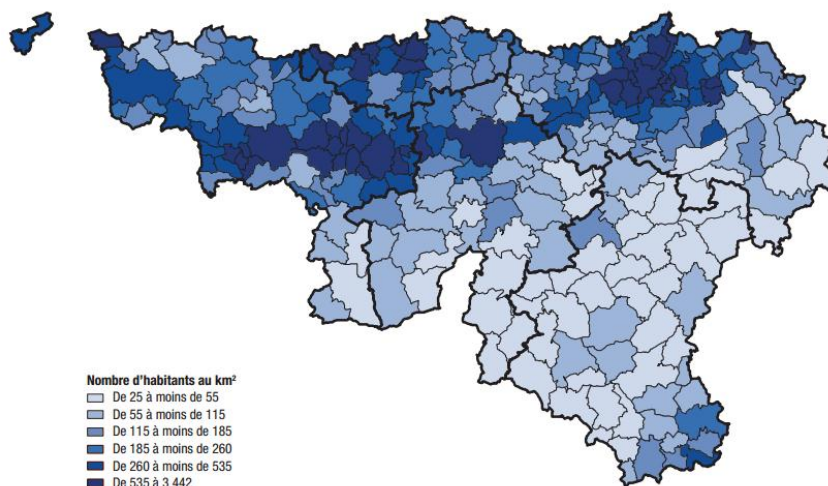
3.8.2.2 Obyvatelstvo

Během posledních deseti let (2001-2011) došlo k nárůstu obyvatelstva o 188 912 lidí, při průměrném nárůstu 5,4 % za rok. Ve srovnání s Vlámským regionem jde přibližně o třetinový nárůst (Le ministère de la Fédération Wallonie - Bruxelles, 2013, s. 17).

12 V EU 25, tedy v období mezi lety 2004 a 2005, kdy Evropská unie zahrnovala 25 členských států.

13 Zdroje dat z roku 2012

V posledních letech zaznamenáváme pokles v růstu obyvatelstva, kdy v roce 2011 počet obyvatel přesáhl 3,5 milionu obyvatel, odpovídající nárůstu pouze 0,47 % za rok. Jak můžeme vidět v obrázku 3, mezi nejvíce zalidněné oblasti patří především severní část valonské provincie Brabant, severovýchodní část Lutychu východní část Henegavska a okolí města Namur a Arlon v jižní části země. V těchto oblastech hustota zalidnění fluktuuje mezi 500 - 3500 obyvatel na km². Ovšem je nutné dodat, že růst obyvatelstva ve Valonsku je zapříčien tzv. per urbanizací¹⁴, a to především v okolí hlavního města Brusel a také vedlejšího státu a stejnojmenného města Lucemburska, kdy se do těchto velkoměst lidé stěhují za práci, ovšem nechtějí bydlet přímo ve městech, a tak se zabydlují v jejich okolí (Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 2013, s. 8 -11).

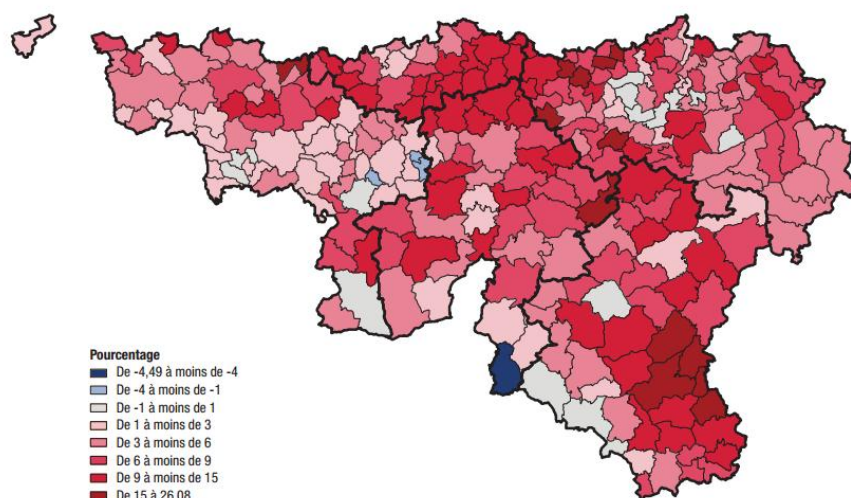
Obrázek 3¹⁵: Hustota obyvatel valonských okresů k 1. lednu 2013. (Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 2013, s. 9).

Z dat na obrázku 4, je zřejmé, že populace ve Valonsku bude narůstat, a to ve stále stejných oblastech. Především tedy na severu regionu, z důvodu vlivu hlavního města Brusel, dále pak na jihu země, kam se lidé stěhují do dojízdné vzdálenosti od Lucemburska a nakonec v okolí nejdůležitějších průmyslových oblastí, tedy velkých, dříve zmíněných

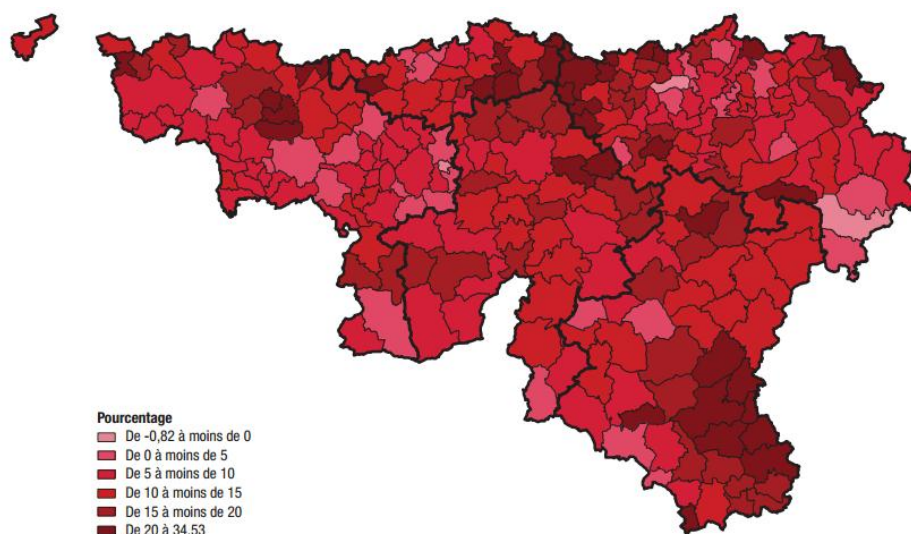
¹⁴ Proces periurbanizace vzniká při osidlování rezidencí v okolí měst a center zaměstnanosti (*centres d'emploi*)

¹⁵ Jednotlivé odstíny modré představují počty obyvatel na km². V případě prvního řádku, na nejméně obydlených (světle modrých) územích žije na 1 km² 25 až méně než 55 obyvatel.

měst. Perspektivou do roku 2026 by mohl být nárůst hustoty obyvatelstva jak je vidět na obrázku 5 (Programme wallon de Développement Rural (2007-2013), 2009, s. 28).

Obrázek 4¹⁶: Míra vzrůstu populace ve Valonských okresech mezi 2003-2013 (Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 2013, s. 10)

Obrázek 5¹⁷: Míra vzrůstu populace ve Valonských okresech mezi 2011-2026 (Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 2013, s. 11).

¹⁶ Legenda opět představuje procenta (*pourcentage*) vzrůstu či poklesu míry populace. Tmavě modrá barva vyznačuje oblast, kde došlo k poklesu o 4,49 % až méně než 4 %.

¹⁷ V legendě tohoto obrázku vidíme to samé jako na obr. 4 ovšem s rozdílem, že je předpokládaný nárůst obyvatelstva nejméně o 1,44 % až téměř o 6 %, jak je vidět z prvního řádku.

3.8.2.3 Půda

Rozsah zemědělské plochy ve Valonsku každoročně od roku 1980 do 1992 klesal. Byl zaznamenán pokles o 5,2 % neboli 41 000 ha. Do roku 2004 se trend změnil a zemědělské plochy lehce přibývalo, zhruba o 0,3 % za rok. Nyní je opět trend klesající. Začátkem roku 2011 byla rozloha zemědělské plochy 722 652 ha, tedy 54 % z celkové zemědělské plochy celého království (1 337 303 ha). (Direction générale opérationnelle de l'Agriculture, des Ressources naturelles et de l'Environnement, Département de l'Etude du Milieu naturel et agricole, Direction de l'Analyse économique agricole, 2013).

3.8.3 Hlavní město Brusel

Co se týče obyvatelstva, v Bruselu a okolí, značně roste. Od roku 2001 byl evidován nárůst až o 16 % do roku 2011 (Le ministère de la Fédération Wallonie - Bruxelles, 2013), kdy se tempo ročního nárůstu lehce zmírnil, tedy o 1,39 % (Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 2013). Důvodem tak významného nárůstu populace bylo především založení Evropských institucí, a tím způsobený nárůst imigrace cizinců (Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 2013).

3.9 Ekonomický vývoj v Belgickém království

V této kapitole uvádím, jak se Belgické království ekonomicky vyvíjelo v každém ze tří regionů. Jsou zahrnuty ekonomické indikátory, jako hrubý domácí produkt na obyvatele¹⁸, investice a ekonomický růst, dále míra zaměstnanosti a její struktura. Vzhledem k zaměření na indikátor zaměstnanosti jako takový se tato část práce také zabývá vývojem odvětvového rozložení zaměstnanosti a celkovou nezaměstnaností.

¹⁸ HDP na obyvatele, tedy měřené „na hlavu“

Prvním indikátorem je tedy hrubý domácí produkt na obyvatele (dále již jen HDP), jenž se například užívá k mezinárodnímu porovnání ekonomické vyspělosti. Není překvapením, že nejvyšší HDP, v roce 2005, zaznamenal region hl. m. Bruselu (51 milionů eur), což představuje 98 % nad průměrem království a až dvakrát vyšší HDP než ve Vlámku. Od roku 1980, se míra vzrůstu HDP v Belgii navyšovala v průměru o 1,4 % ročně, přičemž vývoj této hodnoty byl velmi proměnlivý. Od počátku 80. let byl zaznamenán růst pouhých 0,8 %, v dalších pěti letech se míra vzrůstu navýšila až na 3,1 %, poté radikálně klesla na pouhých 0,2 % za rok. Od roku 1995 opět stoupala až na 2,6 % a později došlo k opětovnému poklesu na 0,6 % ročně. Vlamský region s HDP téměř 26 milionů eur je na úrovni průměru celého království. Průměrný každoroční vzrůst byl ale nejvyšší a to o 2,1 %. Od roku 1980 byl vývoj HDP stejně proměnlivý jako v Bruselu. Přibližně každých pět let docházelo k střídajícím se fluktuacím vždy zhruba o 1,5 % ročního vzrůstu. Třetí, Valonský region zaostává za průměrem až o 28 %, tedy necelých 19 milionů eur. Proměnlivost míry HDP zde nebyla tak markantní až na období mezi lety 1980 a 1990, kdy byl z počátku vzrůst HDP průměrně 0,4 %, později se navýšilo v průměru o 1,6 %. Od roku 1990 kleslo na 1,4% růstu a pak již změny nebyly tolik znatelné (Bassilière D., 2008, s. 3 -7).

Průměrná výkonnost byla v Bruselu také vyšší než ve Vlámku (zhruba o 23 %). Od roku 1980 se každoročně navyšovala v průměru o 1,5 %. Výkonnost v Bruselu byla o dalších 13 % vyšší než ve Valonsku, kde je ovšem každoroční vzrůst, od roku 1980 čím dál rychlejší, a to o 1,6 % (Evropská komise, 2015).

Pouze míra zaměstnanosti byla ve Vlámku vyšší (66 %), jež každoročně roste o 0,4 %, již od roku 1980. Výjimkou bylo období mezi lety 1980 až 1985, kdy tato míra byla velmi negativní -1,3 %. V porovnání s Valonií, kde byla několik desetiletí stálá míra zaměstnanosti (57 %), se taktéž na počátku 80. let potýkala se zápornými hodnotami míry vzrůstu zaměstnanosti o -1,8 %. Naopak v Bruselu byla zaznamenána nejnižší míra zaměstnanosti, a to pouze 55%, přičemž Brusel na svém území hostí až o 79 % více pracovních míst než je počet jeho obyvatel. Míra zaměstnanosti od roku 1980 stále klesá, v průměru o 0,3 % ročně. Tento fakt vypovídá o velmi zásadním vlivu na hodnotách HDP, tedy o meziregionálním toku zaměstnanců dojíždějících do měst za prací. Netýká se pouze hl. m. Bruselu, ale i dalších velkých měst či aglomerací a jejich okolí. Belgie je malá

země, a proto je možné dojíždět za prací prakticky každodenně přes celé její území (Bassilière D., 2008, s. 41-46).

Roční průměrný vzrůst investic byl nejsilnější ve Vlámsku o 2,6 %. Lze říci, že od roku 1982 investice stále rostly, až na nepatrný pokles v roce 1991. Ve Valonii byly naopak investice velmi vysoké. Dle záznamu z roku 1980, každým rokem investice klesaly až do počátku 90. let, kdy se tento region začal opět vzpamatovávat. V roce 1998 se téměř dostaly na stejnou míru investic jako ve Vlamském regionu, ovšem v posledních letech znovu lehce kolísají. Celkově je však průměrný růst 1,1 %. V Bruselském regionu se míra investic navyšuje průměrně pouze o 0,9 %. Nejvíce se zde investovalo v období mezi lety 1982 až 1986, poté začaly investice dlouhodobě klesat (Bassilière D., 2008, s. 39-40).

Vývoj struktury zaměstnanosti se od roku 1980 velmi měnil. Váha zpracovatelského průmyslu a stavebnictví klesala do roku 2005 jak ve Vlamském (snížení o 5,7 %, dříve tento sektor zastupoval až 25,6 % z celkové struktury), tak ve Valonském regionu (7,4 % snížení z dřívějších 24,1 %). V Bruselu bylo celkové zastoupení tohoto sektoru mnohem nižší než v ostatních regionech (12,6 %) a do roku 2005 došlo k poklesu o 7,3 %. Co se týče sektoru stavebnictví, docházelo také k poklesu, ovšem ne tak markantnímu, jako u průmyslu. Dnes tento sektor představuje 5,6 % ve Vlamském, 5,2 % Valonském a 2,1 % Bruselském sektorovém rozložení. Velkou část, již od 80. let, představoval sektor obchodu a služeb, stále velkou část představuje a zřejmě vždy bude. Z počátečního rozsahu 39,7 % ve Valonii se vyšplhala až na téměř 56 % za 25 let. Byl tedy zaznamenán růst o celých 16 %. Stejný sektor ve Vlámsku představoval 41% podíl, v roce 2005 to bylo již přes 59 % (vzrůst tedy o 18,1 %). A nakonec nejvyšší podíl obchodu a služeb je v Bruselu, který se vyšplhal z 60% podílu na sektorovém rozložení, na téměř 71 %, vzrostl tedy o 10,8 %. Podíly ostatních sektorů zaměstnanosti zůstávají prakticky neměnné (Bassilière D., 2008, s. 14-18).

Analýza vývoje sektorů bývá často závislá na ekonomickém vzrůstu. Lze zjistit, která z odvětví se více či méně zapříčinila o vzrůst přidané hodnoty v daném regionu. Od 80. let se v Bruselu značně rozrůstal sektor financí a pojišťovnictví (+ 0,5 %), stejně jako ostatní tržní služby (+ 0,5 %). V období mezi lety 1985 – 2000 dosáhl sektor pojišťovnictví dokonce vzrůstu až 1,2 % oproti předchozímu nulovému vzrůstu. Dále k vyšší přidané hodnotě přispíval rozvoj stavebnictví, které v obdobích 1985 – 1990 a 1995 – 2000 dosáhlo přes 2 % růst. Sektor služeb se velmi rozvíjel ve Vlámsku,

hned vedle silného průmyslového sektoru, který se dnes zabývá spíše lehkým průmyslem a zpracováním meziproduktů. Sektor služeb nejvíce přispěl k růstu přidané hodnoty mezi lety 1985 – 1990, kdy ročně narůstal o 2,1 %, později v průměru o 1,4 %. Začátkem 21. století začíná k regionálnímu růstu přispívat i odvětví obchodu a stravování. Ve Valonii to jsou odvětví tržních služeb (+ 1 %), jenž se v 90. letech přesouvá více do odvětví zpracovatelského průmyslu, stejně jako se tomu stalo ve Vlámku. (Bassilière D., 2008, s. 13-19).

Pokud přejdeme k odvětvovému rozložení zaměstnanosti, pak lze říci, že v Bruselu bylo od 80. let velmi přívětivé. Ovšem v průběhu let docházelo ke snižování diverzity, a to z důvodu průbojnosti terciálního sektoru, a dále, konkrétněji sektoru zdravotnictví a sociální péče. Také během let 1985 - 1995 zaznamenal Brusel negativní míru vzrůstu zaměstnanosti. Tvorba zaměstnanosti a odvětvové rozpoložení zaměstnanosti se ve Vlámku poměrně ustálila v průběhu posledních třiceti let. Naopak ve Valonsku byla tvorba zaměstnanosti negativní až do roku 2000. I přesto, že strukturální rozdělení se zdálo vyvážené, produktivita v rámci odvětví byla negativní (s výjimkou sektoru zdravotnictví a sociální péče), tím byly negativně ovlivněny všechny sektory zaměstnanosti. Velmi slabě rostla i zaměstnanost v sektoru veřejné administrativy a vzdělání, přičemž velmi silný vzrůst zaznamenali v odvětví tržního obchodu. Je třeba zmínit i velmi pozitivní nárůst zaměstnanosti v rámci podnikání, co se týče Vlámského regionu. V hlavním městě Brusel se podnikalo trochu méně, ovšem od roku 2006 zaměstnanost v tomto sektoru každoročně narůstala o 0,5 % (Bassilière D., 2008, s. 23-25).

Co se týče trhu práce jako takového, míra nezaměstnanosti v roce 2005 byla téměř 23 % v regionu hl. m. Bruselu, týkala se tedy 107 milionů obyvatel. Od roku 1980 byl zaznamenán nárůst nezaměstnanosti o 2,8 mil. obyvatel, přičemž počet těch ekonomicky aktivních stoupl pouze o 0,7 mil. obyvatel. Celkově, v tomto období, vzrostla populace v hl. m. Bruselu o 0,4 mil. obyvatel. Procento nezaměstnanosti ve Vlámku se přehouplo přes 10 % (což činilo 300 mil. obyvatel). Od roku 1980 byl nárůst populace téměř 4 % (přibylo tedy 17,6 mil. obyvatel), z čehož těch ekonomicky aktivních obyvatel přibylo necelých 20 milionů. Nezaměstnanost ve Valonsku byla 19 %, tedy 304 mil. obyvatel. Nárůst populace, od roku 1980, představovala 0,4 mil. obyvatel ročně a přibylo 1,9 mil. ekonomicky aktivních obyvatel (Bassilière D., 2008, s. 41-46).

3.10 Teorie analýzy Shift and share

Pro tuto práci jsem si vybrala statickou analýzu Shift and share, a to na doporučení pana Frédérica Caruso, který tuto analýzu také využíval pro zpracování informací a dat týkajících se Belgie. Ve společnosti IWEPS, kde jsem absolvovala svou tříměsíční bakalářskou praxi, byl mým vzorným dohledem. Díky této analýze můžeme vidět, jaký je rozdíl v růstu zaměstnanosti mezi regiony a průměrným růstem zaměstnanosti v dané zemi, navíc také v porovnání s průměrem států v EU. Přičemž změny v růstu regionální zaměstnanosti velmi závisí na zastoupení sektorů zaměstnanosti v dané oblasti.

Při provádění analýzy Shift and share jsou podstatné dva indikátory: míra růstu zaměstnanosti na národní a regionální úrovni. Provedením několika výpočtů obdržíme dvě hlavní komponenty strukturální a dynamickou. Strukturální komponenta měří vliv různého odvětvového složení ve srovnání s referenčními (národními) hodnotami. Prakticky nám zjišťuje sektorové rozdělení zaměstnanosti dané země. Na rozdíl od dynamické komponenty, která měří rozdíly v míře růstu pouze mezi odvětvími. Pomocí různých prostředků, lze vyrovnávat strukturální nedostatky, jako například tvorbou pracovních míst v daném (slabším) sektoru či naopak snížením zaměstnanosti v příliš silném odvětví. Na základě těchto komponent pak můžeme zjistit, zda a v jakém poměru tato regionální zaměstnanost roste, v zadaném odvětví, a v jakém poměru se mění vzhledem k té národní (Caruso, 2013).

4 Praktická část

V praktické části se zabývám pouze jediným ekonomickým ukazatelem regionální politiky, kterým je zaměstnanost. Nejprve jsou výsledky interpretovány na úrovni států Evropské unie a poté přechází na regionální úroveň, týkající se pouze Belgického království, tedy Vlámského a především Valonského regionu. Aby byl výzkum a interpretace dat odpovídající, zvolila jsem analýzu Shift and share. Vybraná statistická data jsem vyhledala na portálu Eurostat, který mi byl doporučen. Byla vybrána data pro všechny státy Evropské Unie, a to na úrovních NUTS 2 a NUTS 3.

4.1 Interpretace analýzy Shift and share

4.1.1 Analýza komponent na Evropské úrovni

Cílem této části je rozdělit skupiny zemí dle podobných vlastností, vyplývajících z výsledků analýzy shift-share v období zkoumaných let 2004 - 2010. Pro interpretaci dat byly zvoleny, jako výstupy tzv. paprskové grafy. Lze rozlišovat 4 druhy vývoje zaměstnanosti, které popisují níže. Do první skupiny zemí patří Belgie, Norsko a Lucembursko, do druhé pak Polsko, Bulharsko, Estonsko, Německo, Rakousko, Řecko, Česká a Slovenská republika a Finsko. Třetí skupina zahrnuje Dánsko, Francii, Nizozemí a Velkou Británii. A nakonec do čtvrté skupiny spadá Itálie, Irsko, Litva, Lotyšsko, Portugalsko, Rumunsko a Španělsko. Nebylo nezbytné popisovat grafy všech jednotlivých zemí, vzhledem k tomu, že některé státy jsou si velmi blízké a tím i velmi podobné. Proto byly vybrány země EU, buď patřící do jedné ze skupin dle vývoje zaměstnanosti, země lišící se od průměru nebo jsou-li výsledky zajímavé. Konkrétně nám tyto grafy ukazují nejen míru zastoupení strukturální a dynamické komponenty, ale také průměr Evropské unie. Okolo grafu jsou zobrazena jednotlivá odvětví zaměstnanosti, kde:

A = zemědělství, lesnictví a rybářství

B -E = průmysl, výroba elektřiny, výroba plynu, vodohospodářství

F = stavebnictví

G -I = velkoobchod, přeprava, skladování a turismu

J = informační technologie

K = finančníctví a pojišťovnictví

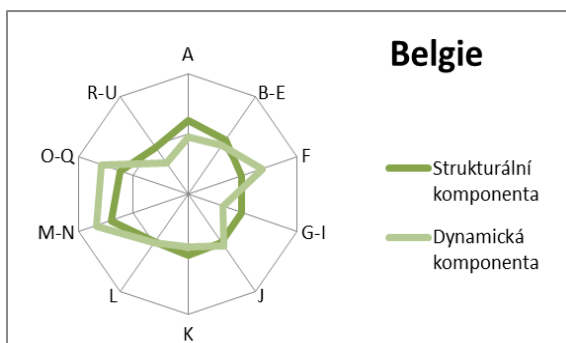
L = podnikání

M -N = věda, technika a administrativa

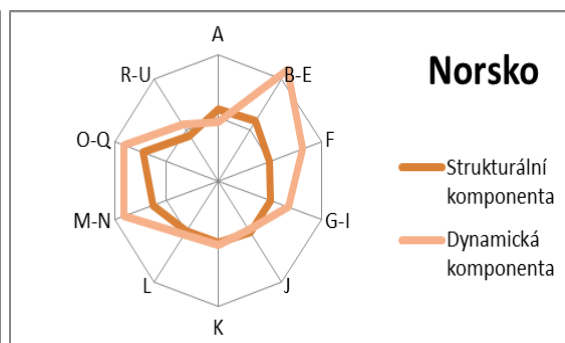
O -Q = veřejná správa, vzdělání, zdravotní a sociální péče

R -U = umění a nezařazené

První skupinou jsou země, kde dynamika prakticky všech sektorů jak silných, tak slabých, roste a vede tedy k celkovému růstu zaměstnanosti.

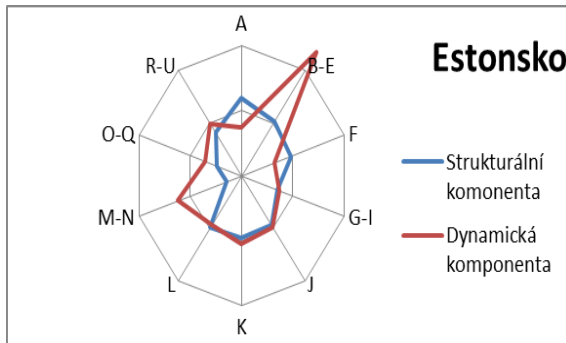
Obrázek 6: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Belgii.

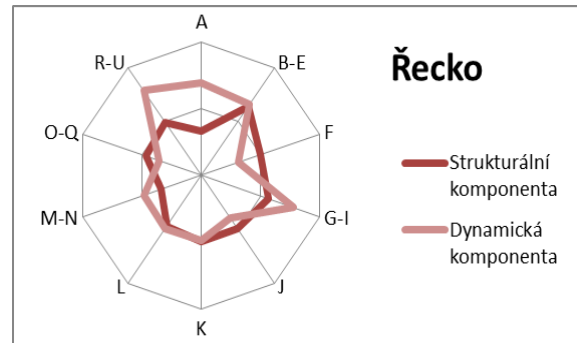
Obrázek 7: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Norsku.

V ekonomicky velmi silných zemích, jako je Belgie (Obrázek 6), Lucembursko a Norsko (Obrázek 7), vidíme pozitivní jak strukturální, tak dynamická komponenta. Například v Norsku byla v porovnání s EU zaznamenána největší strukturální komponenta v sektorech zaměstnanosti, jako jsou veřejná správa, vzdělání, zdravotnictví a sociální zabezpečení. V Belgii byly výrazněji pozitivní sektory vědecké, technické a administrativní činnosti. Zároveň tyto země zaznamenaly pozitivní nárůst zaměstnanosti, což znamená, že se očividně velmi dobře a vyrovnaně ekonomicky rozvíjí. Strukturální rozdělení zaměstnanosti je vyrovnané a v porovnání s průměrem EU, vždy o něco vyšší. Navíc zaznamenávají stálou snahu o rozvoj ekonomicky slabších sektorů, stejně jako o případné omezování těch silných. Ve spojení s celkově pozitivním nárůstem zaměstnanosti musí toto sektorové rozdělení vést k stálému ekonomickému rozvoji.

V druhé skupině se nacházejí země se slabou strukturální komponentou ve vícero sektorů, oproti tomu ta dynamická je leckde silnější.

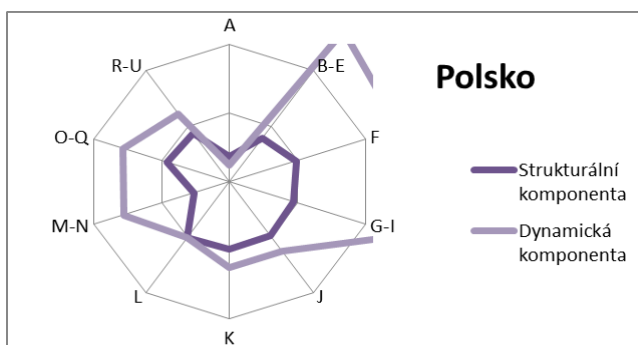

Obrázek 8: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Estonsku.

Obrázek 9: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Řecku.

Negativní strukturální komponenta a spíše pozitivní dynamická komponenta, společně s celkově vyšší mírou zaměstnanosti (oproti Evropskému průměru) můžeme vidět v zemích jako je Bulharsko, Česká republika, Estonsko (Obrázek 8), Finsko, Německo, Rakousko, Řecko (Obrázek 9) a Slovenská republika. Například v Estonsku vidíme poměrně špatné strukturální rozdělení zaměstnanosti, kde stále lehce dominovalo zemědělství. Oproti tomu v průmyslu rostla zaměstnanost nejvíce z celé Evropské unie. Estonsko bychom vlastně mohli nazvat zemí extrémů, vzhledem k tomu, že strukturální komponenta v sektorech obchodu, turismu, M -N či O -Q byly v porovnání s EU velmi negativní. Jak už bylo zmíněno, také v průmyslu byl viděn velmi silný vývoj. Na druhém grafu, představující Řecko byla zaznamenána snaha o zvýšení zaměstnanosti v zemědělství, které (jak nám ukazuje negativní strukturální komponenta) bylo pro pracovní sílu, v daném období, poměrně nepopulární. Celkově Řecko eviduje nejsilnější reziduální (dynamickou) komponentu v EU.

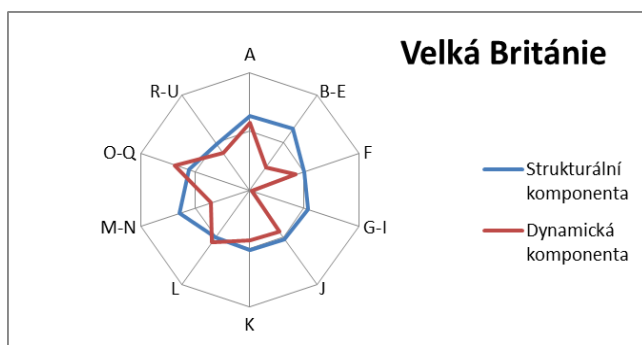

Obrázek 10: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Polsku.

Mezi země druhé skupiny se řadí i Polsko (Obrázek 10), kde jsou dynamická komponenta zaměstnanosti téměř vždy velmi vysoká a pozitivní, včetně enormního zaměření na nárůst zaměstnanosti v průmyslovém sektoru, stavebnictví, obchodu a turismu, kde již byla zaměstnanost i tak velmi vysoká. Na druhou stranu to však způsobuje ne zcela ideální sektorové rozdělení. Dochází tedy k tomu, že v určitých sektorech pracovní síla přebývá a jinde naopak chybí. Tudíž s takto velmi vysokou dynamickou komponentou a stálým nárůstem zaměstnanosti, je strukturální komponenta někdy velmi negativní. Naproti tomu, můžeme vidět snížení zaměstnanosti v zemědělství ku prospěchu jejího zvýšení v slabších sektorech (vědy, techniky a administrativy či ostatních činnostech).

S pozitivní strukturální, avšak negativní dynamickou komponentou disponuje například Dánsko, Francie a Nizozemí. Míra vzrůstu zaměstnanosti je pozitivní, tedy můžeme konstatovat, že se tyto země jeví jako poměrně stabilní co se týče zaměstnanosti.

Třetí skupinu představují země, jejichž strukturální komponenta je silná, často silnější než průměr Evropské unie, ovšem ta dynamická je v některých sektorech slabá.

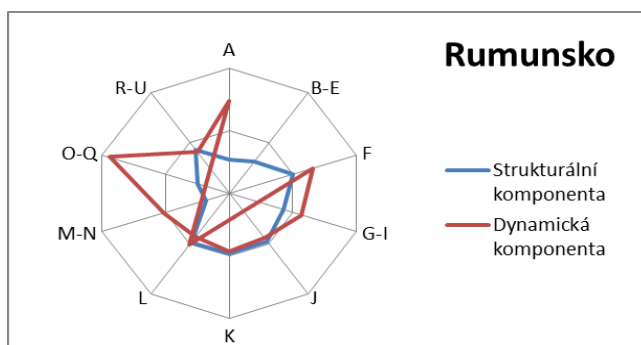

Obrázek 11: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti ve Velké Británii.

V Itálii, Španělsku a Velké Británii (Obrázek 11), byla zaznamenána též spíše negativní dynamická komponenta. Na příklad ve Velké Británii vidíme velmi slabou podporu zaměstnanosti jak v odvětví průmyslu, tak obchodu a turismu a taktéž vědecké, technické a administrativní činnosti. To bylo nejspíše důvodem, proč se celkový nárůst zaměstnanosti jevil jako negativní, i přes kladná strukturální komponenta. V případě Velké Británie lze vidět celkově dobré sektorové rozdělení (v zemědělském a průmyslovém

odvětví dokonce nejlepší v porovnání s EU), ovšem dynamika dříve uvedených sektorů byla velmi podprůměrná a došlo zde k výraznému poklesu zaměstnanosti.

A nakonec ve čtvrté skupině zemí se nachází ty, u nichž je jak strukturální, tak dynamická komponenta často velmi slabá.

Obrázek 12: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Rumunsku.

Poslední skupina zemí představuje země s velmi slabou ekonomikou, kterou lze definovat zápornými šiframi pro obě komponenta analýzy Shift-share, a stejně tak zápornou mírou růstu zaměstnanosti. Patří sem Irsko, Litva, Lotyšsko, Portugalsko a Rumunsko (Obrázek 12), přičemž ve většině z těchto zemí jsou enormní rozdíly velmi běžné. Jak můžeme vidět v případě Rumunska, zaměstnanost v zemědělském sektoru je negativní, tím má v sektorovém rozložení menší zastoupení. Nápodobně je tomu i s průmyslem, vědeckou, technickou a administrativní činností, a také s veřejnou správou, jejíž dopad na celkový vývoj zaměstnanosti v EU je velmi významný. Velmi negativní strukturální rozdělení vidíme v průmyslu a také propad v míře růstu zaměstnanosti v období 2004-2010. Naproti tomu, v sektoru zemědělství, M-N a O-Q je tato komponenta velmi pozitivní. Dochází zde k markantnímu nárůstu, stejně tak v sektoru stavebnictví.

4.1.2 *Belgie*

V této kapitole patří zaměření hlouběji celému belgickému království a jednotlivým regionům. Díky analýze Shift and Share jsem obdržela výsledky strukturální a dynamické komponenty v hlídaném období, tedy mezi lety 2004 – 2010.

	BE1 - Brusel	BE2 - Vlámsko	BE3 - Valonsko
Míra vzrůstu zaměstnanosti	3.6 %	8.3 %	9.0 %
Strukturální komponenta	3.3 %	0.9 %	1.5 %
Dynamická komponenta	-3.1 %	4.0 %	4.1 %
Odchylka	0.2 %	4.9 %	5.6 %

Tabulka 1 představuje výsledky tradiční Shift-share analýzy zaměstnanosti ve třech hlavních regionech Belgie a království celkově, mezi lety 2004 a 2010.

Celkově lze dané období považovat za velmi úspěšné, vzhledem k tomu, že se variace, ve všech regionech, jevíly pozitivní. V součtu komponent Valonský region dominoval s 5,6 %, následovaný Flandry s 4,9 %. Byl tedy zaznamenán velký nárůst zaměstnanosti v celém království. Největší zásluhu na tom měla dynamická komponenta, která ve Valonsku dosáhla 4,1 %, ve Vlámku téměř stejné výše (4 %), ovšem v Bruselském regionu byla značně negativní (-3,1 %). Při porovnání se strukturální komponentou můžeme vidět opačnou situaci, kdy Bruselský region těží z příznivé kompozice zaměstnanosti mezi jednotlivými sektory, představující 3,4 %, čímž dochází k vyrovnání celkové odchylky o 0,2 %. Naproti tomu, vidíme poměrně nízkou strukturální komponentu 1,45 % ve Valonském a 0,87 % ve Vlámckém regionu.

	Míra vzrůstu zaměstnanosti	Strukturální komponenta	Dynamická komponenta	Odchylka
BE1 – hl. m. Brusel	3.6 %	3.33 %	-3.1 %	0.2 %
BE2 – Vlámcký region	8.3 %	0.87 %	4.0 %	4.9 %
BE21 - Prov. Antverpy	9.0 %	1.04 %	4.5 %	5.6 %
BE22 - Prov. Limburg	7.6 %	0.17 %	4.0 %	4.2 %
BE23 - Prov. Východní Flandry	9.0 %	0.67 %	4.9 %	5.6 %
BE24 - Prov. Vlámcký Brabant	9.7 %	2.53 %	3.8 %	6.3 %
BE25 - Prov. Západní Flandry	5.8 %	-0.08 %	2.4 %	2.3 %
BE3 – Valonský region	9.0 %	1.45 %	4.2 %	5.6 %

BE31 - Prov. Valonský Brabant	17.5 %	2.29 %	11.8 %	14.0 %
BE32 - Prov. Henegavsko	8.1 %	1.15 %	3.5 %	4.7 %
BE33 - Prov. Lutych	6.9 %	1.37 %	2.1 %	3.5 %
BE34 - Prov. Lucembursko	7.5 %	0.92 %	3.1 %	4.0 %
BE35 - Prov. Namur	10.6 %	2.05 %	5.1 %	7.2 %

Tabulka 2 ukazuje strukturální a dynamická komponenta, celkovou odchylku a míru vzrůstu zaměstnanosti ve všech regionech a provinciích Belgie.

V předchozí tabulce si dále můžeme všimnout velmi dobrého vývoje ve Valonii, kdy byla míra vzrůstu zaměstnanosti 9,0 %, o něco nižší ve Vlámku 8,3 % a dále 3,6 % v malém regionu hlavního města Brusel. Celkově byl zaznamenán i pozitivní vývoj celé země, až na dvě výjimky. Reziduální komponenta v hlavním městě Bruselu byla sice negativní, způsobené některými sektory zaměstnanosti, které jsou jasně nejsilnějšími v EU. Je to například sektor vědecké, technické a administrativní činnosti, sektor obchodu, turismu a IT. Takto vysokou zaměstnanost nelze neustále zvyšovat, proto v určitých sektorech některých regionů je tato komponenta negativní. Strukturální komponenta v Západních Flandrech byla taktéž negativní. S celkovou odchylkou 2,3 % se tradičně jeví jako nejslabší region ze všech Vlámských provincií, a to kvůli celkově nízké zaměstnanosti v tomto regionu. Naproti tomu nejvyšší nárůst strukturální komponenty zaznamenala provincie Vlámského Brabantu, pravděpodobně díky své pozici vedle hlavního města Brusel, kam lidé dojíždějí za prací.

Ve Valonsku byly všechny výsledky pozitivní. Nejvyšší míra vzrůstu zaměstnanosti byla zjištěna ve Valonském Brabantu, ve výši 17,5 % oproti 9 % z celého regionu. Silnou dynamickou komponentu ukazuje především díky výhodné pozici v blízkosti Bruselu a také díky převážné specializaci této provincie ve farmaceutickém průmyslu (představující podíl 14 %). Je třeba poznamenat, že výkonnost Belgie je pozitivní, s téměř vždy vyváženým strukturálním rozdělením zaměstnanosti, což by i nadále mělo vést k pozitivnímu hospodářskému rozvoji.

4.2 Perspektivy do roku 2018

V této poslední kapitole se zabývám současnou situací jak na světovém poli, tak v rámci Valonského regionu a celkově Belgického království. Záměrem je posoudit, jak se bude situace vyvíjet, za normálních okolností a podmínek v následujících letech. Mé předpoklady jsou založené na statistických údajích nejčastěji Eurostatu či Mezinárodního monetárního fondu (FMI) pro Eurozónu. Dalšími zdroji jsou pravidelně vydávané měsíčníky či roční booklety, již dříve zmíněné firmy IWEPS. Vzhledem k tomu, že jsme se za poslední desetiletí potýkali s finanční krizí, která postihla téměř celý svět, bylo vhodné tento fakt také zahrnout, v rámci okolností ovlivňujících další vývoj.

Finanční krize v letech 2008 – 2011 velmi zasáhla členské státy Eurozóny. Příčinou byl, a stále je, vysoký veřejný dluh některých členských států, například Řecka, Španělska, Portugalska, ale i Irska. Důvodem byla nezodpovědná fiskální politika a především problém na dluhopisovém trhu. Tudíž se začalo spekulovat o státních dluhopisech dříve zmíněných zemí a důvěra v ně čím dál více klesá. Vzhledem ke společným politikám, organizacím a fondům Evropské unie se do finální tzv. finanční krize dostaly i řádně hospodařící státy (Evropská komise, 2015).

Vysoká zadluženost Řecka vylula napovrch v dubnu 2010, kdy byl státní dluh na úrovni 146 milionů eur. V dalším roce to bylo již 171,3 mil. eur. Poté následoval lehký pokles, ovšem v roce 2013 již dluh dosahoval téměř 175 mil. eur¹⁹. Muselo požádat o finanční pomoc ze zdrojů Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu a dodnes mu hrozí bankrot (Evropská komise, 2015).

Koncem roku 2010 začalo krachovat Irsko, jehož státní dluh zpočátku dosahoval 87,4 milionů eur, ten se ale v průběhu dalšího roku drasticky prohloubil na 111,1 mil. eur. V dalším roce ještě o 10 mil. až nakonec vystoupal na hodnotu 123,3 mil. eur²⁰ (Evropská komise, 2015).

V dubnu 2011 začalo bankrotovat i Portugalsko, jehož dluh činil 111,1 milionů eur v roce 2011. Dále se navyšoval na 124,8 mil. eur v roce 2012 a až k 128 mil. eur v roce

¹⁹ Zdroj: Eurostat - *General government gross debt* pro roky 2010 - 2013

²⁰ Zdroj: viz. Poznámka 20

2013²¹. Tyto státy nejsou sami, mezi další extrémně zadlužené země patří také Itálie (dluh 127,9 mil. eur) a Belgie, jejíž dluh v roce 2013 představoval 104,5 mil. eur. Dluh stále stoupá, ovšem v porovnání s předchozími problematickými státy, velmi pomalu (Evropská komise, 2015).

Po této drastické kolizi se evropské vlády rozhodly poskytnout rozsáhlou finanční pomoc zasaženým státům, a to v podobě 1,6 bilionů eur (tedy 13 procent ročního HDP Evropské unie). Zabránilo se tak úplnému zhroucení bankovního systému, samozřejmě ale bylo třeba podniknout další opatření, vzhledem k tomu, že tato krize ukázala, jak je bankovní systém EU málo odolný vůči šokům. Byl zahájen program „evropského oživení“ na zachování pracovních míst, posílení úrovně sociální ochrany a podporu ekonomických investic. Nově vznikly také tři evropské orgány dohledu:

1. Evropský orgán pro bankovníctví (EBA),
2. Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA),
3. Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA).

Tyto orgány koordinují veškerou vnitrostátní činnost a zajišťují dodržování pravidel stanovených na evropské úrovni (Evropská komise, 2015).

Díky rozpočtovému spoření, využití rezerv v produkci a tvorbě pracovních míst chtěli docílit ustálení nárůstu HDP na 0,2 %. V roce 2013 couvlo negativním 0,4 %, ale do roku 2014 se opět vystouplo k 1,0 %. Začla se také navyšovat ekonomická aktivita o 1,4 % ročně. V porovnání s USA byl tento nárůst vyšší o 0,8 %. Zlom nastal v posledním trimestru 2012, kdy Spojené státy zaregistrovaly 0,0 % nárůst, značící pomalou, ale jistou expanzi (Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique, 2013, s. 10-13).

Podle Mezinárodního měnového fondu by měl celkový světový růst vyšplhat na 3,6 % v roce 2015. Přesto bude stále nižší než v letech 2008 a 2010 (v období krize, paradoxně), kdy přesáhl 5 % (Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique, 2013, s. 10).

Lze říci, že Belgie na světové krizi vytěžila, co se týče přínosu exportu k navýšení ročního HDP. Ten se zvýšil o 0,7 % v roce 2013 a v dalším roce o 0,4 %.

²¹ Zdroj: Eurostat - *General government gross debt* pro roky 2011 - 2013

Bylo to způsobeno vyšší poptávkou ze zahraničí. Také spotřeba domácností byla negativní, pohybující se okolo - 0,3 %, zapříčiněná vysokou inflací a rychlou degradací trhu práce, kdy přišlo o práci téměř 12 000 lidí během jednoho trimestru. Naštěstí, investice zaregistrovaly mírné navýšení, o 0,2 % v roce 2013, což bylo pro Belgii velmi podstatné. Zasloužil se o to nejen export, ale také belgičtí podnikatelé. Dle odhadů by měl průměrný roční růst investic nadále stoupat o 2,5 %, v porovnání s rokem 2013, kdy expandovaly až o 5,2 %. Spotřeba domácností se, díky velkému šetření v předchozích letech a velmi vysoké ekonomické aktivitě, začala opět proměňovat do kladných šifer. Jak v roce 2014, tak 2015 je předpokládán růst investic o 1,2 % v průměru za rok (Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique, 2013, s. 28-30).

Do roku 2015 jsou ekonomové velmi optimističtí. Celkově se celá ekonomika Belgického království, stejně jako celá ekonomická situace v Evropě, zlepšuje. Vnitřní trh Belgie má sice stále kolísavou tendenci, ovšem vývoz nadále roste, i díky nově zavedeným politikám Evropské unie a podpoře vnitřního trhu. Velký význam pro Belgii je také velmi silná integrace národních společností na evropském trhu. Za rok 2014 tedy byla průměrná míra exportu 2,5 % ročně a v roce 2015 by měl stoupat o dalších 3,7 % za rok (Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique, 2014, s. 32).

Co se týče vývoje zaměstnanosti, lze v Belgickém království vidět kladný nárůst objemu práce a snížení počtu tzv. prozatímních zaměstnanců či náhradních asistentů, z doby krize. Naproti tomu, pracovních příležitostí není mnoho a celkově nárůst zaměstnanosti mezi lety 2012 – 2013 byl velmi slabý. Dělo se tak v důsledku dopadu krize na zaměstnavatele. Zpočátku, tedy během roku 2009 a 2010 byly firmy ještě v dobré finanční situaci a zaměstnavatelé tolik nepocítovali následky. Zato později, firmy začaly degradovat, což obecně v celé Evropě, vedlo ke ztrátě pracovních míst u mnoha lidí. V roce 2011 dokonce vláda předložila změny týkajících se systému důchodů. Nyní je vidět zlepšení. Než se ale vše dostane do původních kolejí, nějakou dobu potrvá (Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique, 2014, 40-43).

Vývoj míry vzrůstu počtu zaměstnaných osob ve Valonsku (-0,1 %), v období let 2012 a 2013, byl více negativní v porovnání s celou zemí (necelé 1 %). Na druhou stranu míra vzrůstu podnikatelů byla vyšší + 1,9 % a počty žadatelů o práci také přibýlo o 1,3 % (v roce 2013), přičemž od února 2014 počty klesají. Důvodem bylo snížení krátkodobé nezaměstnanosti především u mladých lidí, do věku 25 let. Na nezaměstnanost mladých

absolventů škol se Valonský region začal zaměřovat od roku 2007 v rámci regionální politiky Valonska a je vidět jeho účinnost. V roce 2014 se zaměstnanost ustálila na průměrném růstu 0,1 % ročně, tedy 1200 jednotek. Dlouhodobá nezaměstnanost v roce 2012 byla negativní (- 1,7 %). Zajímavostí je, že ve Valonii dlouhodobá zaměstnanost nepřestala klesat od roku 2007, pravděpodobně z důvodu dobré účinnosti dohody o spolupráci zavedené v roce 2006 (Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique, 2013, s. 37-39).

Do roku 2015 se Valonsko bude nadále snažit dohnat poměry silnější Vlámskou ekonomikou. Při nezměněné politice, dojde k oživení ekonomické aktivity, a tím i k dalšímu mírnému zrychlení zaměstnanosti. Roční průměrný nárůst je předpokládán o 0,5 % čili 6000 jednotek ročně (Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique, 2014, s. 32-34).

5 Závěr

Regionální politika se od finanční krize, začínající roku 2009 a trvající dodnes, zaměřuje na několik oblastí rozvoje či podpory.

Za prvé se snaží dosáhnout socioekonomické stability mezi regiony v EU. Tyto meziregionální rozdíly reguluje zaváděním různých opatření, přičemž jsou podporovány hlavně méně rozvinuté regiony. Finanční a leckdy i jiné podpory se zaostalým regionům dostává ze společných fondů EU, do nichž všechny státy musí přispívat. Členské státy se tak často rozdělují na dvě skupiny, těch, co do fondů spíše přispívají a těch, kteří z nich spíše čerpají. Belgie rozhodně patří do skupiny států s velmi rozvinutou ekonomikou, ač se potýká s několika let trvající rivalitou mezi Vlámským a Valonským obyvatelstvem a také poměrně vysokým státním dluhem.

Za druhé podporuje budování infrastruktury a zlepšování životního prostředí, a za třetí se velmi zaobírá otázkami týkajícími se zaměstnanosti, kterou jsem v této práci podrobněji rozpracovala. Dříve se Belgie zaměřovala hlavně na zemědělství, což v určité míře přetrvává dodnes. Do 70. let byl Valonský region velmi významným zemědělským centrem, ovšem neohlíželo se moc na údržbu, revitalizaci statků a strojů, čímž celé podniky zastaraly. Zemědělci zůstávali u tradičních způsobů zemědělství, zaostávali v moderních technologiích a neměli finance na obnovu a modernizaci. Prosperita, a tím i bohatství se totiž po průmyslové revoluci přesunula do Vlámského regionu, kde se začal rozvíjet průmysl. Vzhledem k tomu, že v zemědělství nebylo moc peněz, tak ani pro mladé nebylo toto povolání příliš atraktivní, a tak se teď Belgie, a to především Valonský region, potýká s problémem přestárých zemědělců.

V rámci regionální politiky se tedy lpí na začleňování, absolventů a mladých lidí do 25 let, do pracovního procesu, především mladých zemědělců (speciálně touto problematikou se zabývá Společná zemědělská politika EU). Navíc po několik desetiletí se celkově přesouval trend zaměstnanosti od zemědělství ke zpracovatelskému průmyslu. V dnešní době (v horizontu deseti let) se čím dál více zaměstnanosti přesouvá do terciálního sektoru, tedy obchodu a služeb. Pozitivně rostoucími sektory jsou i odvětví vědecké, technické a administrativní činnosti. Celkově se strukturální rozdělení zaměstnanosti jeví jako vyrovnané či dokonce, v porovnání s průměrem EU, o něco vyšší.

Navíc se snaží o rozvoj ekonomicky slabších sektorů, stejně jako o případné omezování těch silných. Ve spojení s celkově pozitivním nárůstem zaměstnanosti povede toto sektorové rozdělení k stálému ekonomickému rozvoji.

Důležitou meziregionální otázkou je také způsob dojíždění za prací. V Belgii lze dojíždět do práce třeba i přes půl země, vzhledem k její malé rozloze. Tomuto trendu se nelze moc bránit. Proto alespoň budování infrastruktury a péče o životní prostředí se důkladně projednává. Například železniční síť je v Belgii velmi hustá a propracovaná (budovaná za průmyslové revoluce), tudíž mnoho lidí využívá právě této formy dopravy. V souvislosti s tímto trendem dojíždění za prací do měst se mluví o tzv. úpadku venkova a zemědělství, jelikož lidé na venkově nežijí a nepracují, pouze tam jaksi „přespávají“.

Závěrem, regionální politika je velmi flexibilní politikou, jež bude vždy potřeba. Je důležitá nejen pro ekonomicky slabší státy Evropy, ku příkladu Českou republiku, ale i pro rozvinuté státy včetně Belgie. Regionální politika nikdy nezanikne, ovšem v horizontu dalších 10 až 20 let, se s velkou pravděpodobností budou měnit cíle a perspektivy či celkové zaměření vývoje.

6 Citovaná literatura

Blažek, J. 2000. *Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2000.

Blažek, J. a Uhlíř, D. 2002. *Teorie regionálního rozvoje*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 978-80-2461-974-3.

Hulcius, E. 2006. *Stručná historie států: Belgie*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-191-4.

Kadeřábková, J. a Trhlínová, Z. K. 2008. *Region a regionální vědy*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008. ISBN 978-80-7408-009-8.

Komise Evropských společenství. 2005. *Sdělení komise Evropskému parlamentu a radě*. Brusel: Evropská komise, 2005.

Majerová, V., a kol. 2004. *Regionální politika a rozvoj venkova*. Praha: Pomoc, o. s. Týn nad Vltavou, ČZU v Praze, PEF, 2004. ISBN 80-213-1199-1.

Odbor Rámce podpory Společenství MMR ČR. . 2005. *Fonfy EU: Glosář základních pojmů*. Praha: Metropolis Media, a.s., 2005.

Šindler, P. 1998. *Regionální rozvoj a regionální politika*. Ostrava: Ostravská univerzita, Přírodovědecká fakulta, 1998. 9788070427637.

Zastupitelský úřad ČR v Bruselu. 2014. *Souhrnná teritoriální informace Belgie*. Brusel: Business Info.cz, 2014.

Zahraniční zdroje:

Bassilière D., Caruso F. a kol. 2008. *Vingt-cinq ans d'évolution régionales*. Brusel: Henri Bogaert, 2008. D /2008/7433/16.

Caruso, Frédéric. 2013. analýza Shift and share. *v rámci pracovní stáže*. osobní sdělení, Namur : Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique, 20. březen 2013.

Direction générale opérationnelle de l'Agriculture, des Ressources naturelles et de l'Environnement, Département de l'Etude du Milieu naturel et agricole, Direction de l'Analyse économique agricole. 2013. *La Terre. Evolution de l'economie agricole et horticole de la Wallonie (2011-2012)*. Ročník, 2013, Sv. I, 1.

Gouvernement Wallon; Commission Europeene. 2009. *Programme wallon de Développement Rural (2007-2013)*. Valonský region: Valonská vláda, 2009.

Gouvernement Wallon. 2013. *Schéma de développement de l'espace regional (SDER)*. Valonský region: SPW Wallonie, 2013.

Institut Wallon de l'évaluation de la prospective et de la Statistique. 2013. Territoire. *Les Chiffres-clés de la Wallonie*. Měsíčník, 2013, Sv. XIII, 1.

Institut Wallon de l'évaluation, de la perspective et de la statistique. 2013. Population. *Les chiffres-clés de la Wallonie*. Měsíčník, 2013, Sv. XIII, 1.

Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique. 2013. Analyses et prévisions conjoncturelles. *Tendances Économiques*. Ročník, 2013, Sv. I, 1.

Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique. 2014. Analyses et prévisions conjoncturelles. *Tendances Économiques*. Ročník, 2014, Sv. I, 1.

Le ministère de la Fédération Wallonie - Bruxelles. 2013. Démographie. *La fédération Wallonie-Bruxelles en chiffres*. Ročník, 2013, Sv. 1, ISSN 2034-8657.

Internetové zdroje:

Evropská komise. 2015. Evropská unie: Historie. *europa.eu*. [Online] Evropská unie, 27. Leden 2015. [Citace: 4. Únor 2015.] http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_cs.htm.

Evropská komise. 2015. Evropská unie: Hospodářské a finanční věci. *europa.eu*. [Online] Evropská unie, 27. leden 2015. [Citace: 2015. únor 14.] http://ec.europa.eu/economy_finance/explained/the_financial_and_economic_crisis/responding_to_the_financial_crisis/index_cs.htm

Vláda ČR. 2009-2014. Vláda České republiky. Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF). [Online] Vláda ČR, 2009-2014. [Citace: 13. 12 2014.] <http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/strukturalni-fondy/fond-regionalniho-rozvoje/evropsky-fond-pro-regionalni-rozvoj-80146/>.

7 Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Belgické městské regiony.....	13
Obrázek 2: Vývoj zastavěných ploch ve Valonsku	15
Obrázek 3: Hustota obyvatel valonských okresů k 1. lednu 2013.....	24
Obrázek 4: Míra vzrůstu populace ve Valonských okresech mezi 2003-2013	25
Obrázek 5: Míra vzrůstu populace ve Valonských okresech mezi 2011-2026	25
Obrázek 6: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Belgii.	32
Obrázek 7: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Norsku.	32
Obrázek 8: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Estonsku.	33
Obrázek 9: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Řecku.	33
Obrázek 10: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Polsku.	33
Obrázek 11: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti ve Velké Británii.....	34
Obrázek 12: Strukturální a dynamická komponenta zaměstnanosti v Rumunsku.	35
Tabulka 1 představuje výsledky tradiční Shift-share analýzy zaměstnanosti ve třech hlavních regionech Belgie a království celkově, mezi lety 2004 a 2010.....	36
Tabulka 2 ukazuje strukturální a dynamická komponenta, celkovou odchylku a míru vzrůstu zaměstnanosti ve všech regionech a provinciích Belgie.	37